

[Damsgaard.]

dags sprogbrug. Det var ikke min mening at tilsidesætte borgerrepræsentationen eller at underkende dens myndighed eller at fremhæve magistraten. Det er dog mit indtryk, at magistraten har haft noget med det at gøre, idet det er magistraten, der hidtil har ført forhandlingerne. Men jeg føjer til mine udtalelser om Gl. Strand, at ministeren må prøve at finde en ordning sammen med magistraten og borgerrepræsentationen; så vil jeg tro, at det ærede medlem hr. Rager vil være tilfreds.

Løvrigt vil jeg blot komme med et par bemærkninger til den højtærede fiskeriminister, fordi lovforslaget nu skal i udvalg og vi så kan tale om det dér. Jeg protesterede ikke — det sagde ministeren også selv — mod, at nogle af erhvervsrepræsentanterne og repræsentanten for forsøgslaboratoriet skulle gå ud af udvalget, men jeg forudsér, når jeg tænker på forhandlingerne i 1950, at visse organisationer vil protestere imod, at deres folk tages ud af kvalitetsudvalget. Det var det, jeg ville forberede ministeren på; jeg vil kun ministeren det bedste.

Det er muligt, at ørreddambrugerne har henvendt sig til den højtærede minister for at få autorisation, men derfor kan der godt blive tale om indgreb i næringsfriheden, hvis nemlig det bliver unødigt vanskeligt at oprette nye dambrug og få autorisation dertil. Derfor har jeg fremdraget sagen; vi skal ikke — jfr. forhandlingen i går — have monopoldannelser eller pris-aftaler, som kun kommer nogle af erhvervsfolk til gode. Derfor skal vi være overordentlig forsigtige, og det var også derfor, jeg nævnte den nye bemyndigelse, som ministeren sagde han kun med megen betænkelighed tog imod. Nu vil jeg tro, at den højtærede ministers hele indstilling ikke er af en sådan art, at han ikke kunne tænke sig visse bemyndigelser, men det skal jeg iøvrigt ikke komme ind på; det er muligt, at det er rigtigt. Jeg har kun nævnt problemet, fordi jeg ikke vil være med til at atskære unge, nye, driftige folk fra at få et sådant ørreddambrug og få autorisation til en, såvidt jeg har forstået, lønnende eksport af disse ørreder, navnlig til USA. Det er en ting, som jo nok kan belyses yderligere, og

jeg beder om, at vi må få dette gjort i det kommende udvalgsarbejde.

Søren Olesen: Jeg takker ministeren for hans tilsagn om, at loven ikke vil lægge hindringer i vejen for nye virksomheder, for den frie næring i det hele taget.

Jeg forstår på ministerens fremsættelsestale, at han finder en aftale om mindstepriser ganske i sin orden. Jeg er nu ikke så helt glad for en sådan ordning. Hvorvidt den kan komme i konflikt med den amerikanske trustlov, kan jeg naturligvis ikke udtale mig om, og det forstod jeg at den højtærede minister heller ikke har udtalt noget om, men en sådan aftale om fastsættelse af mindstepriser kan i hvert fald let komme til at virke hindrende for eksport til andre lande, hvor priserne ligger anderledes. Jeg mener ikke, det vil gavne den frie konkurrence og fremme afsætningen, heller ikke til udlandet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden [behandling] vedtoges uden afstemning.

Johs. E. Larsen: Jeg skal tillade mig at foreslå, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Første næstformand (Arnth Jensen): Jeg skal foreløbig forbigå næste punkt på dagsordenen, og vi går da til punkt 6 på dagsordenen, som er:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje m. v. (I anledning af grundloven af 5. juni 1953).

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1509; fremsættelsen findes i tidenden sp. 2233).

Sammen med denne sag foretages næste sag på dagsordenen, nemlig:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om retsafgifter i domssager m. m.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1487; fremsættelsen findes i tidenden sp. 2234).

Lovforslagene sættes til forhandling.

Peter Jørgensen: Om det første af de foreliggende lovforslag skal jeg ikke gøre mange bemærkninger. Det sigter i alt væsentligt på at bringe retsplejeloven i overensstemmelse med den nye grundlov af 5. juni 1953. Navnlig lægger jeg vægt på ændringen af § 474, en ændring, som giver fritagelse for udredning af salær til de beskikkede sagførere i sager angående administrativ frihedsberøvelse. Jeg har bemærket mig ministerens udtalelser om, at retten kun, når der er særlig anledning dertil, bør pålægge en af parterne helt eller delvis at udrede sagens omkostninger.

Selvom jeg forstår, at der kan forekomme visse urimeligheder med hensyn til de begæringer, der fremsættes om retlig prøvelse af frihedsberøvelse, mener jeg dog, denne bestemmelse ikke vil få så forfærdelig stor betydning, men at det kun er undtagelserne, der her vil blive tale om. Der vil vel også efterhånden opstå en vis praksis på dette område.

Om lovforslagets øvrige bestemmelser skal jeg henvise til de bemærkninger, der ledsager forslaget.

I lovforslaget om ændring i loven om retsafgifter i domssager bestemmes det, at sager om prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse skal være afgiftsfri, og det er helt i overensstemmelse med den nye grundlovs änd. Det vil være urimeligt, om de, der ønsker at prøve lovligheden af en administrativ frihedsberøvelse, selv skulle behæftes med de store udgifter, der skal afholdes.

I det store og hele kan der vel ikke i det høje ting være nogen uenighed om disse lovforslags principper, men der kan måske være visse enkeltheder, som vil egne sig til en nærmere drøftelse i et udvalg.

Med disse korte bemærkninger skal jeg anbefale lovforslagene til velvillig behandling i det høje ting.

Helga Pedersen: Efter den nye formulering af bestemmelsen i grundloven om den personlige retsbeskyttelse er det blevet nødvendigt at fastsætte regler for, hvilken fremgangsmåde man bør anvende ved prøvelse af lovligheden af administrativ frihedsberøvelse, og det er i grundloven foreskrevet, at disse nye regler skal gives ved

lov. Grundloven foreskriver, at spørgsmålet om frihedsberøvelsens lovlighed i de pågældende tilfælde skal forelægges en dømmende myndighed, men i valget mellem de almindelige domstole eller, som det siges, en anden dømmende myndighed tror jeg det er rigtigt at foretrække de almindelige domstole til at behandle disse sager; jeg tror, det giver borgeren, der er part i sagen, den bedste sikkerhed for, at hans sag bliver belyst så alsidigt som muligt.

Rent principielt er jeg også noget tilbageholdende overfor systemet specialdomstole. Før eller senere tror jeg nemlig den indvending melder sig, at sådanne domstole bliver for specialiserede. Sagerne kommer til ligesom at gå på samleband, og behandlingsmåden vil nærme sig den administrative behandlingsmåde, som vi jo netop stræber efter at komme væk fra; det vil den, uanset at de personer, der behandler sagerne, efter deres stilling er uafhængige; påvirkningen, tror jeg, kan ske helt ubevidst. Naturligvis kan man i nogen grad modvirke denne indflydelse ved personskifter, ved at få friske øjne til at se på disse sager, men så går på den anden side en del af denne specialviden, denne særlige sagkundskab, som ellers måtte anses for en fordel ved specialdomstole, tabt. Alt i alt tror jeg altså, det er rigtigt, når den højtærede justitsminister foreslår, at de almindelige domstole skal behandle disse sager.

Det er endvidere en fordel, at man under eet giver processuelle regler for prøvelsen af administrative frihedsberøvelser. Derved vil den retspraksis, som er væsentlig ved den daglige behandling af retssagerne, hurtigere danne sig, og oversigten over retspraksis for disse sager, der processuelt må blive meget ensartede, vil lettes betydeligt. Det vil igen medvirke væsentligt til, at vi hurtigt kan få en sikker behandling af de enkelte sager. Vi skal nemlig ikke overse det problem, vi står overfor: en stor mængde sager, der ikke tidligere har været forelagt domstolene, vil nu kunne forelægges, og vi må gøre, hvad vi kan for at undgå uensartethed og vilkårlighed.

Mit parti kan tiltræde de betragtninger, der ligger til grund for lovforslagets udformning. Det må være det rigtige at lade sagerne behandle som borgerlige sager.

[Helga Pedersen.]

Den person, der er berøvet friheden uden at have begået noget kriminelt eller dog uden at være inddraget i en straffesag, skulle nødvendig få det indtryk, at han fra samfundets side behandles ligesom en tiltalt. Dette gælder uanset de bestræbelser, det moderne samfund udfolder for at give også den under en straffesag tiltalte den størst mulige beskyttelse. Derfor kan man naturligvis godt alligevel give den pågældende visse af de fordele, som vel ellers nærmest er kendt fra strafferetsplejen, men som dog også kendes fra særlige arter af borgerlige sager — jeg tænker især på forslaget om at skaffe gratis sagførerhjælp, hvis det ønskes. Det er rimeligt at anvende reglerne om fri proces på disse sager. De gældende friprocesregler virker imidlertid — som enhver ved, der har med dem at gøre i praksis — ikke helt rimelige. Navnlig virker det uheldigt, at en part, der har fået fri proces, hvis sagen tabes, kan risikere at få pålagt betydelige økonomiske forpligtelser — og det i en sag, som den friprocesgivende myndighed har skønnet at den pågældende ville vinde.

Disse regler om fri proces tror jeg bør tages op til revision — og det vil jeg gerne nævne her; men jeg erkender, at ved den formulering, den højtærede justitsminister har givet retsplejelovens § 474, har man undgået denne anstødssten.

Løvrigt er det særlige ved dette lovforslag formentlig den betydelige officialvirksomhed, der her tillægges dommeren. Vi kender noget tilsvarende fra procesbehandlingen af særlige grupper af sager i den gældende retsplejelov — faderskabssager ikke mindst; og jeg nærer ingen betænkeligheder ved at slutte mig til forslaget bestemmelse.

Som sædvanlig i retsplejeloven foreslås der en række frister som betingelse for iværksættelse af de forskellige processuelle skridt. Det kan nok diskuteres, om de alle bør være som foreslået, men det skal jeg gemme til udvalgsbehandlingen. I udvalget vil jeg også gerne drøfte, om man, som betingelse for sagens indbringelse for retten efter den normale frists ophør, bør nøjes med den i retsplejelovens § 469, stk. 4, foreslåede regel; den lyder således:

„Senere fremsættelse af begæringen kan indtil 6 måneder efter frihedsberø-

velsens ophør undtagelsesvis tillades af justitsministeren, når der foreligger særlig grund til at afvige fra fristen.“

Det kan synes uklart, hvad der ligger i ordet „undtagelsesvis“, og udtrykket „særlig grund“ åbner også mulighed for et vidtstrakt skøn, uden at jeg dog på forhånd her skal sige, om det er uønskeligt at have dette skøn i justitsministeriet.

I forbindelse hermed vil jeg også nævne reglen om tredieinstansbevilling — som det hedder — i den foreslåede § 475, stk. 3, hvor bestemmelsen også er, at justitsministeren *undtagelsesvis* skal kunne tillade anke til Højesteret. Jeg er enig i, at det — som det siges i bemærkningerne ad forslaget § 470 — for den frihedsberøvede er af stor betydning, at han kan få lejlighed til at udtale sig for en dommer, lige så vel som det er af stor betydning for dommeren, at denne i flest mulige tilfælde kan få lejlighed til personlig at danne sig et skøn over den frihedsberøvedes tilstand. Det drejer sig jo om en afgørelse, der træffes på dommerens ansvar. Sagkyndige erklæringer vil sikkert altid foreligge og vil have den allerstørste betydning, men vil ikke binde dommerens afgørelse — de er alene vejledende for retten. Således som reglen er formuleret i den foreslåede § 470, stk. 4, giver den måske læseren det indtryk, at hovedreglen i disse sager vil være, at den frihedsberøvede ikke er tilstede i retten. Det er måske et spørgsmål, om man ikke skulle fremhæve reglen om den frihedsberøvedes ret på dette område noget skarpere, men også dette kan vi tale om i udvalget.

Reglen om, at afgørelsen træffes ved dom og ikke ved kendelse, fremhæver afgørelsens vigtighed, og jeg kan tiltræde den. Det vil sikkert ofte blive nødvendigt at behandle disse sager for lukkede døre. Det vil være i den frihedsberøvedes interesse, at uvedkommende ikke får kendskab til hans private forhold. Nogen særlig hjemmel til at lukke dørene, som det hedder, er ikke nødvendig; retsplejelovens almindelige regler vil nok kunne slå til.

Derimod giver forslaget i § 473 en særlig regel om forbud mod offentliggørelse af navn m. v. og fastsætter straffen for overtrædelse af dette forbud til bøde. Det er et spørgsmål, om dette er et tilstrækkeligt strafferetligt værn. Den skade, der kan til-

[Helga Pedersen.]

føjes et menneske og den pågældendes familie ved presseomtale af en sådan sag, kan være umådelig stor. Jeg tror, vi skal overveje mulighederne for højere straf i grove tilfælde.

Til de paragraffer, der vedrører nedsættelse af ekstraordinære retter og behandling af sager om opløsning af politiske foreninger, har jeg ingen bemærkninger at gøre, ligesom jeg heller ikke har særlige bemærkninger at gøre til forslaget om fritagelse for retsafgifter. Jeg skal således på mit partis vegne tilsige støtte til behandlingen af begge disse lovforslag.

Rasting: Også jeg kan på mit partis vegne tilsige en velvillig behandling af de to fremsatte lovforslag, hvoraf det vigtigste er det, der drejer sig om de ændringer, der er nødvendige i retsplejeloven som følge af den nye grundlovs vedtagelse. Jeg vil mene, at selvom man i princippet er velvilligt indstillet på at fremme dette nødvendige forslags gennemførelse, rummer det dog så mange problemer, at det, som venstres ordfører sagde, vil være naturligt at tage sagen op til nærmere behandling i et udvalg.

Forslaget rummer to paragraffer, bortset fra det rent redaktionelle, som forslaget beskæftiger sig med, idet det jo er foranlediget af den nye grundlovs § 61, som bestemmer, at man nu ikke længere kan nedsætte særdomstole med dømmende myndighed. Når man dør taler om særdomstole, er det i en anden betydning end den, hvori det ærede medlem frk. Helga Pedersen tog begrebet specialdomstole. Særdomstole begrænses både i grundloven og her i lovforslaget til kun at omfatte sådanne domstole, som nedsættes med en enkelt eller enkelte sager for øje, og som altså i deres nedsættelse rummer den mulighed for vilkårlighed, at de ikke er permanente. Specialdomstole derimod er almindelige domstole med en særlig sammensætning, sø- og handelsretten, nævningeting og lignende, mod hvilke der ikke er rejst indvending. Man er allerede tidligere i den nugældende retsplejelov inde på, at særdomstole ikke kan have dømmende myndighed i straffesager, og dette halve skridt har man nu gjort fuldt ud, idet man afskaffer særdomstole med dømmende myndighed. Derimod er der

intet i vejen for, at man nedsætter undersøgelseskommissioner. Dette falder fuldstændig i forlængelse med bestemmelsen i den vedtagne grundlov, så det giver heller ikke mig nogen grund til særlige bemærkninger.

Det, som er det vigtigste i lovforslaget, er, som det er blevet fremhævet, den procedure, man nu ønsker at instituere med henblik på prøvelse af administrativt bestemte frihedsberøvelser udenfor strafferetsplejen. Efter gennemlæsningen af lovforslaget med tilhørende bemærkninger må jeg i det store og hele sige, at jeg ikke på forhånd har afgørende indvendinger. Der gøres i bemærkningerne til lovforslaget rede for, hvilke administrative frihedsberøvelser der er tale om i denne forbindelse, og det vil vise sig at være de former for administrative frihedsberøvelser, som er sat på folketingets dagsorden i dag under de følgende punkter; dette er nærmere specificeret i bemærkningerne til lovforslaget. Der er omvendt kun tale om administrativ frihedsberøvelse, idet garantien, når juridisk frihedsberøvelse er fornøden, skulle ligge i selve dette.

Med hensyn til enkelthederne i den procedure, som omhandles i dette kapitel, vil jeg sige, at det forekommer mig at være i det store og hele rimelige betragtninger, der er fremført som grundlag for disse regler. Jeg finder, at det er et problem, hvilken domstol der er den rette og kompetente; skal man vælge landsretten, eller skal man vælge underretten, og hvilken af underretterne skal man vælge? Det er klart, at når man vælger underretten, har man større mulighed for ikke at belaste en enkelt ret med altfor mange sager. Det er vel også naturligt at lægge disse sager hen til underretterne. Den garanti, der derigennem opnås, må vel i det store og hele siges at være tilstrækkelig.

Jeg ser, at motiverne diskuterer, hvorvidt man for den frihedsberøvede, der er tale om, skal anse hans hjemting eller vedkommende anstalts hjemting for at være det relevante, og man vælger så den pågældende persons hjemting med den begrundelse, at hvis han har bevaret tilknytning til sit hjem, er det naturligt at anvende dette, og hvis han har sin egentlige tilknytning til vedkommende anstalt, bliver det anstaltens hjemting, der bliver det afgørende, hvorved man bl. a. også opnår at undgå en overbe-

[Rasting.]

lastning af de underretter, hvor de pågældende anstalter er beliggende. Jeg synes; at der her er fundet en rimelig løsning. Jeg har ikke på forhånd særlige indvendinger at gøre, men jeg mener, det ville være af betydning at gøre sig disse problemer klar i et udvalg.

Selve den teknik, som lovforslaget bygger på, har nær tilknytning til de korte udtalelser, der findes i grundloven. Det skal ikke være nødvendigt for den pågældende selv at anlægge sag, men han skal ved sin blotte begæring kunne sætte offentligheden i sving, sætte mekanismen i gang, og der er fastsat en vis frist med hensyn til en begæring om sagens indbringelse for retten. Den skal fremsættes inden fire uger, i undtagelsestilfælde inden seks måneder, efter frihedsberøvelsens ophør. Når så den offentlige myndighed har fået denne henvisning, er der til gengæld en meget kort frist for dennes aktion, idet der er fastsat fem søgnedage. I motiverne gøres den indrømmelse, at disse fem søgnedage ikke skal tages altfor bogstaveligt, hverken med hensyn til, hvad man ønsker at opnå, eller de bevisligheder, der skal forelægges. Det er jo ikke altid muligt, at man kan have disse bevisligheder ved hånden. I sådanne tilfælde må man nøjes med at sigte på iværksættelsen af frihedsberøvelsen og så vente med bevislighederne til senere.

Om man skal kunne opnå en bedre teknik end dette, vil jeg lade stå hen. Jeg mener, det er en nødvendig og fornuftig betragtning, man må acceptere, hvis ikke noget bedre fremkommer.

Med hensyn til den omstændighed, at retten skal drage omsorg for sagens oplysninger, mener jeg heller ikke at der er noget betænkeligt. Man må vel nok i kraft af den offentlige interesse, som knytter sig til disse spørgsmål, opgive det sædvanlige processuelle princip, der bygger proceduren på parternes egne erklæringer. Man må pålægge retten her som i andre særlige underretssager at drage omsorg for sagens oplysning, træffe bestemmelse om, hvilke parter og vidner og så fremdeles der skal afhøres, hvilke bevisligheder der kan kræves.

Det er en meget sympatisk bestemmelse og formentlig også en ganske nødvendig,

at der må være en vis anonymitet over disse sager. Jeg fremhæver her bestemmelsen i lovens § 473, hvorefter retten kan bestemme, at der ved offentlig gengivelse af forhandlingen i retten og af dommen — begge dele — ikke må ske nogen egentlig offentliggørelse af navn, stilling eller bopæl på nogen af de under sagen nævnte personer. Overtrædelse af sådant forbud kan straffes med bøde. Der står ikke noget om bøde på mindst 200 kr., således som man undertiden ser det i retsplejeloven. Men det er kun en detail. Dermed er underforstået, at de almindelige regler i retsplejeloven med hensyn til adgang til at lukke dørene, de regler, der findes, såvidt jeg husker i lovens § 29, naturligvis også må finde anvendelse her.

Jeg kan begrænse mig til at sige, at sagen for mig at se ligger således, at lovforslaget i det store og hele er formuleret fornuftigt. Om det er helt udtømmende, ved jeg ikke. Jeg har f. eks. ikke fundet en udtalelse i forslaget om, at bortset fra disse særlige regler gælder iøvrigt de om underretssager gældende regler; det er en bestemmelse, man finder i andre love. Om det er nødvendigt at indsætte den her, ved jeg ikke.

Der kan som sagt være visse processuelle enkeltheder, visse detaljer, jeg kunne finde det nyttigt man så på under udvalgsbehandlingen. Navnlig da folketinget nu har det fulde ansvar for lovens vedtagelse, ville det være naturligt at lade en lov som denne; der dog i realiteten er af meget indgribende betydning, gå i udvalg, men jeg kan på forhånd sige, at mit parti, også da det drejer sig om den praktiske gennemførelse af grundlovsparagraffer, stiller sig velvilligt overfor lovforslagets videre behandling.

Ingeborg Refslund Thomsen: Vi kan principielt tiltræde disse lovforslag, der vil bringe lovene i overensstemmelse med grundlovens ånd og bogstav, og vi vil meget gerne drøfte dem nærmere i et udvalg.

Aksel Larsen: Også vi kan give tilslutning til disse lovforslag. Vi anser det for et endda meget betydeligt fremskridt, at vi får lovgivningen om administrativ frihedsberøvelse bragt i overensstemmelse med almindelige retsprincipper, eller for at sige det på

[Aksel Larsen.]

en anden måde, at disse mennesker ikke mere skal være retsløse, som de har været hidtil.

Nu ved jeg meget vel, at den nye forretningsorden forudsætter, at man ikke ved denne lejlighed går for meget i detaljer. Jeg ser mig imidlertid nødsaget til at gøre det, og jeg tror, jeg kan gøre det med ret god samvittighed af to grunde. Den ene grund er den, at de fleste af de foregående ærede ordførere i endda meget høj grad er gået i detaljer, og den anden grund, som unægtelig er noget mere tungtvejende, er den, at de partier, der har bestemmelsesret i tinget, som det er sammensat, har ordnet det så viseligt, at uanset hvor stor saglig interesse der måtte være i, at vor parti var repræsenteret i et udvalg, så bliver vi det ikke, og vi har således formentlig heller ikke nogen mulighed for at blive repræsenteret i det udvalg eller de udvalg, der måtte blive nedsat til behandling af disse lovforslag.

Nu er forholdet imidlertid det, at det er mit parti, som gennem en meget lang årække, ja, så længe vi har været repræsenteret her i tinget, har fremført det synspunkt, at de, der blev ramt af administrativ frihedsberøvelse, skulle have ret til at få deres sag behandlet af en domstol. I forfatningskommissionen har jeg som repræsentant for mit parti i omtrent syv år måttet tale for en sådan reform, før det lykkedes at vinde ørenlyd hos de øvrige partiers repræsentanter — og ikke alene at vinde ørenlyd, påkalde deres virkelige interesse, men også at nå til, at man fik den formulering af grundlovens bestemmelse, som fra først af var foreslået af mig. Derfor tillader jeg mig at være af den mening, at det ikke ville være urimeligt, om mit parti blev repræsenteret i det eller de udvalg, der måtte blive nedsat vedrørende disse lovforslag. Det kunne være, vi havde en del fornuftige betragtninger at gøre gældende, og at det ville være gavnligt for lovforslagenes endelige udformning, om vi var med i udvalget. Jeg må imidlertid regne med, at der ikke

bliver en sådan mulighed, og derfor er jeg nødt til at fremkomme med en del detailbetragtninger ved første behandling, for at det udvalg, der måtte blive nedsat, i hvert tilfælde kan vide, hvad vi mener om forslagene, og har mulighed for at tage hensyn hertil.

Det står i en del af de lovforslag, som senere vil blive behandlet, at de pågældende skal underrettes om, at de kan forlange sagen behandlet ved en domstol. Det forekommer mig, at dette også burde stå i forslaget om ændringer i lov om rettens pleje. Der står her, at den, der administrativt er berøvet sin frihed, eller den, som handler på hans vegne, kan begære, at frihedsberøvelsens lovlighed prøves af retten. Det forudsætter formodentlig, at man underretter vedkommende om, at der eksisterer en sådan ret, men jeg synes, at man direkte burde indføje i denne lov, som vel må være hovedloven, at den pågældende skal have underretning om, at han kan kræve sagen forelagt en domstol.

Dernæst er der spørgsmålet om, hvem der kan begære en sådan prøvelse af sagen for en domstol. Det kan altså den, der administrativt berøves sin frihed, eller den, som handler på hans vegne. Jeg tillader mig at henstille, at man overvejer, hvad der kan dækkes af dette udtryk. Det er formodentlig et juridisk spørgsmål, men det må vel være den, som er værge for den pågældende, hvis den pågældende enten er under myndighedsalderen eller er gjort umyndig af den ene eller den anden grund; men der vil sikkert være masser af tilfælde, i hvilke der ikke foreligger en sådan juridisk umyndighedstilstand, og hvori der ikke er en formel værge for den pågældende. Jeg tror, man burde tage hensyn dertil og ændre formuleringen i dette lovforslags § 1 vedrørende kapitel 43 a, § 469, så at man i stedet for at skrive: „eller den, som handler på hans vegne“, skriver noget i retning af: „den, der har en rimelig anledning til at handle på hans vegne“. Jeg tvivler ikke om, at dette ikke er den korrekte juridiske formulering, men det forekommer mig at være en almen,

[Aksel Larsen.]

fornuftig formulering, og jeg tror, den er nødvendig, for ellers vil der være en hel række tilfælde, ihvilke den pågældende måske ikke selv er i stand til at vurdere, hvad det betyder, at man har ret til at kræve sagen prøvet af en domstol og derfor ikke gør det, eller hvor den pågældende simpelthen ikke er i stand til det og der ikke er nogen person, der er juridisk berettiget til at sige: nu indbringer jeg sagen for en domstol.

Dernæst er der bestemmelsen om, at forelæggelsen for retten skal finde sted inden 5 søgnedage efter begæringens fremsættelse. Jeg ville tro, at denne frist er tilstrækkelig, og jeg har ikke noget imod, at der er en noget længere frist her end ellers i retsplejeloven; jeg mener ikke, at man her behøver at forlange prøvelse inden 24 timer, men det må være sådan, at den myndighed, der beslutter sig til at afsige kendelse om frihedsberøvelse, har sine påpirer så vidt i orden, at den meget hurtigt er i stand til at forelægge retten de fornødne påstande og bevisligheder. Hvad sker der imidlertid, hvis sagen ikke bliver forelagt for retten inden 5 søgnedage efter begæringens fremsættelse? Det tror jeg ikke der står noget om i lovforslaget. Man kunne måske sige: det er heller ikke nødvendigt, for der står, at den skal det, og så skal den det også. Ja, men, hvad nu hvis det ikke sker? Det kunne vel tænkes. Jeg tillader mig at henstille til overvejelse, at man eventuelt indfører en slags rent praktisk garanti derigennem, at også andre end den pågældende myndighed kan indbringe sagen for domstolene. Jeg tænker på tilfælde, hvor den pågældende myndighed ved forsømmelse eller ukendskab til loven, eller hvad ved jeg — desværre har vi i kommunerne uhyggeligt mange tilfælde af ukendskab til lovene — ikke inden den i loven angivne frist indbringer sagen for domstolene. Jeg mener da, at den, det går ud over, eller den, der har rimelig anledning til at handle på hans vegne, bør have adgang til selv at indbringe sagen for domstolene.

Vedrørende spørgsmålet om, hvor en sådan sag skal behandles, giver man den almindelige regel, som dog kan fraviges, at den skal behandles ved hjemtinget, det vil sige dér, hvor den pågældende har sin

bopæl, og man giver forskellige begrundelser herfor, først og fremmest den, at her vil der sandsynligvis bedst findes en dommer, som er bekendt med det pågældende milieu og derfor bedst er i stand til at tage stilling til sagen. Jeg er ikke sikker på, at det spiller så stor en rolle, at det bør være afgørende, for hvis det drejer sig om en person, som er indespærret på en tvangsanstalt eller lignende, tror jeg nu nok, det i de fleste tilfælde ville være praktisk, om sagen blev indbragt for retten dér, hvor vedkommende opholder sig, så meget mere som man, hvad vidneførsel angår, i § 471 taler om, at en til vedkommende hospital eller anstalt knyttet person i almindelighed ikke bør kræves afhørt udenfor den retskreds, i hvilken han bor eller opholder sig, eller i hvilken hospitalet eller anstalten er beliggende. Jeg synes, det er at gøre det hele så svært. Enten bliver der så ikke vidneafhøring af de pågældende, selvom det kunne skønnes nødvendigt — det behøver naturligvis ikke i alle tilfælde at være nødvendigt — eller også skal man ulejlige to retskredse og to dommere med sådanne vidneafhøringer. Det kunne man vel undgå, hvis man som hovedregel fastsatte, at sagen skal behandles ved retten dér, hvor vedkommende har ophold.

Dernæst kommer jeg til bestemmelsen om retten til genoptagelse ved domstolene efter en vis frist. I de lovforslag, vi får til behandling senere, i hvert fald i de fleste, er der fastsat bestemte frister, det være sig et halvt år eller et helt år, hvorefter man kan begære sagen genoptaget og kræve løsladelse, men jeg er ikke sikker på, at disse lovforslag dækker alle de tilfælde af administrativ frihedsberøvelse, der er tale om i den nuværende situation, eller der kan blive tale om i fremtiden. Mon det ikke ville være hensigtsmæssigt, om man i denne lov, som jeg kalder for hovedloven, indførte en bestemmelse om, at medmindre der i de specielle love bestemmes anderledes, bør en sådan sag efter en vis frist, f. eks. et halvt år — længere synes jeg ikke man skal sætte den — kunne genoptages på begæring af den pågældende eller den, der har adgang til at handle på hans vegne?

Ja, det var de bemærkninger, jeg ønsker at fremsætte i anledning af de to lovforslag, vi her behandler, og som jeg henstiller

[Aksel Larsen.]

til det høje ting at tage under overvejelse, og som jeg håber man i alt fald vil tage op til konkret overvejelse i det udvalg, der måtte blive nedsat. Det er en selvfølge, at vi i høj grad anbefaler vedtagelsen af forslag til lov om ændring i lov om retsafgifter i doms-sager m. m. De mennesker, det drejer sig om her, vil ikke være i stand til — og man bør ikke kræve af dem, at de skal — betale udgifterne ved at få deres sag for retten. Det må det offentlige tage sig af. Såvel hvad hele lovgivningens almindelige principper som hvad dette specielle spørgsmål angår, kan jeg altså tilsige mit partis støtte.

Hans Hansen (Rørby): Det foreliggende forslag om ændringer i lov om rettens pleje er en ganske selvfølgelig konsekvens af den nye grundlovs § 71, stk. 6. Det er et forsøg på at sikre den personlige frihed. Grundloven siger, at der skal gives lovregler for domstolsprøvelse af lovligheden af frihedsberøvelse, der ikke er besluttet af en dømmende myndighed. Dette er, mener jeg, et af de største fremskridt i grundloven til sikring af den personlige frihed, og det er klart, at alle er enige om at opfylde grundlovens bestemmelse så godt, som det er muligt, men de enkeltheder, der her kan være tale om, må behandles i et udvalg. Om det skal være specialdomstole eller ordinære domstole, tør jeg ikke uden videre tage stilling til, men jeg tror som sagt, at der fra alle sider er enighed om at udbygge grundlovens bestemmelse, så at der skabes den bedste sikring af den personlige frihed. Vi vil naturligvis støtte ethvert forsøg, der gøres i den retning, og vil derfor også støtte de foreliggende lovforslag.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Jeg takker for den tilslutning, de to lovforslag fra alle sider har fået.

Jeg vil gerne sige til det ærede medlem frk. Helga Pedersen, at jeg er enig med hende i at foretrække de almindelige domstole fremfor specialdomstole til at behandle disse spørgsmål. Det ærede medlem pegede på problemet om fri proces; og på den anledning, som det ærede medlem har givet, skal jeg love, at spørgsmålet bliver taget op til overvejelse.

Den række detailspørgsmål, der iøvrigt

er nævnt af de ærede ordførere, vil det være naturligt at drøfte i udvalget. Det gælder naturligvis også den række spørgsmål, det ærede medlem hr. Aksel Larsen fremkom med. I hvert fald vil vi i justitsministeriet naturligvis se på ethvert detailspørgsmål, der i denne forbindelse er rejst.

Jeg takker for tilslutningen.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagenes overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Peter Jørgensen: Jeg tillader mig at foreslå, at lovforslagene henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning
vedtoges dette forslag.

Man foretog derefter:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i lov nr. 118 af 13. april 1938 om sindssyge personers hospitalsophold.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1505; fremsættelsen findes i tidenden sp. 2233).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Peter Jørgensen: Det foreliggende forslag til lov om sindssyge personers hospitalsophold tilsigter at gennemføre reglen i den nye grundlovs § 71, stk. 6, angående lovligheden af frihedsberøvelse, der ikke er besluttet af en dømmende myndighed. Den nugældende lov indeholder bestemmelser om, hvem der kan begære udskrivning fra de heromhandlede hospitaler. Det vil i reglen være patienten selv eller de personer, der er indehavere af forældremyndighed, værgetilsyn, tilsynsværge, ægtefæller, myndige børn eller andre nære slægtninge til de pågældende patienter. Forsåvidt en sådan begæring skulle blive afslået, skal den behandlede læge på forlangende af den, der har fremsat begæringen om udskrivning, forelægge sagen for justitsministeren, der da kan afgøre, om udskrivning skal finde sted. Bliver begæringen afslået, kan spørgs-